

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 35 IR 46 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 35 ir 46 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas reaguojant į iniciatyvinės grupės „STOP prekybai rusijoje“ 2024 m. sausio 16 d. paskelbtą analizę apie su į Ukrainos nacionalinės korupcijos prevencijos agentūros „Tarptautinį karo rėmėjų“ sąrašą įtraukta „Vičiūnų grupė“ susijusios įmonės UAB „AUTOVICI“ laimimus viešuosius pirkimus.

Nuo 2022 m. vasario 24 d. Rusijos pradėto pilno masto karo prieš Ukrainą saugumo situacija regione susiduria su naujais iššūkiais, o grėsmė Lietuvai ir NATO rytinio bloko šalims priklauso ir nuo karo eigos Ukrainoje. Dalis Lietuvos ir užsienio verslų net ir po daugiau nei dvejų metų Rusijos pilno masto karo Ukrainoje nėra pasitraukę iš Rusijos ir (arba) Baltarusijos rinkos ir tai gali būti vertinama kaip grėsmė nacionaliniam saugumui.

Kaip skelbiama 2024 m. Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimo ataskaitoje, „Kremliaus režimas griežtai kontroliuoja užsienio investuotojų, net ir dirbančių ne strategiškai svarbiuose sektoriuose, veiklą Rusijoje. Rusijoje dirbančių įmonių veikla turi atitikti Kremliaus režimo interesus – jos yra įpareigos remti Kremliaus vykdomą politiką.“

„Veiklą Rusijoje tęsiančios įmonės savo indėliu į Rusijos ekonomiką remia Kremliaus režimą ir padeda jam užsitikrinti karo reikmėms būtinas pajamas. Kai kuriais atvejais jos palaiko ryšius su Rusijos politinės valdžios atstovais ir yra pasitelkiamos Rusijos užsienio prekybos politikai įgyvendinti.“ Kaip vienas iš pavyzdžių pateikiamas 2023 m. pavasarį įvykęs „Vičiūnai-Rus“ lietuvių vadovų susitikimas Maskvoje, kuriame lietuviai verslininkai atstovauja Rusiją aukščiausio lygio tarptautiniame susitikime su Kubos maisto pramonės ministru.

Įstatymo projektu siūloma įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę sudaryti oficialų Rusijos karo rėmėjų sąrašą, kuris galėtų būti paremtas panašiais kriterijais kaip Ukrainos nacionalinės korupcijos prevencijos agentūros sudaromas sąrašas, tačiau sudarant aiškius ir tikslius kriterijus, kuriais įmonės būtų įtraukiamos į tokį sąrašą. Įstatyme nurodyta, kad fiziniai arba juridiniai asmenys būtų įtraukiami į šį sąrašą kaip netiesiogiai prisidedantys prie Rusijos karinių pajėgumų dėl veikimo Rusijos ir (arba) Baltarusijos teritorijoje, mokamų mokesčių, prisidedami prie propagandos ar mobilizacijos kampanijų ir (arba) kitaip netiesiogiai skatindami Rusijos karinius pajėgumus. Priėmus įstatymą, viešuosiuose pirkimuose negalėtų dalyvauti ir susiję fiziniai ir juridiniai asmenys.

Kaip skelbiama 2024 m. Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimo ataskaitoje, Rusijoje veikiantys verslai iš esmės remia Kremliaus režimą mokamais mokesčiais bei privalo prisitaikyti prie Kremliaus politikos, taigi veikia priešingai Lietuvos interesams.

Įstatymo projektas parengtas siekiant identifikuoti tokius Lietuvos ir užsienio verslus, kurie gali kelti grėsmę Lietuvos ar partnerių nacionaliniam saugumui, ar netiesiogiai prisideda prie Rusijos karinių pajėgumų ir Kremliaus režimo mokamais mokesčiais ar įsitraukdami į propagandos, mobilizacijos procesus, o taip pat ir palaikydami ryšius su Rusijos politinės valdžios atstovais, bei užkardyti tokioms įmonėms ar su jomis susijusioms įmonėms dalyvauti viešuosiuose pirkimuose.

Viešieji pirkimai yra vykdomi valstybės ar savivaldybės valdymo institucijų, o taip pat viešųjų ar privačių juridinių asmenų, jeigu visa ar tam tikra jo veiklos dalis yra skirta specialiai viešiesiems interesams. Manytina, kad sudaroma galimybė įmonėms, iki šiol veikiančioms Rusijoje, dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, veikia priešingai viešiesiems interesams.

Taigi šio įstatymo tikslas yra įgalinti Lietuvos Respublikos Vyriausybę nutarimu sudaryti taisykles, kuriomis remiantis įmonės būtų įtraukiamos į Rusijos karo rėmėjų sąrašą ir sudaryti tokį sąrašą, ir juo vadovaujantis neleisti tokioms įmonėms ar su jomis susijusioms įmonėms pagal Viešosios įstaigos audito ir apskaitos tarnybos direktoriaus 2008 m. gruodžio 17 d. įsakymą Nr. VAS-14 „Dėl 30-ojo verslo apskaitos standarto „Susiję asmenys“ tvirtinimo.“ dalyvauti viešuosiuose pirkimuose Lietuvoje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė iniciatyvinė grupė „STOP prekybai rusijoje“, projektą teikia Seimo narė Dalia Asanavičiūtė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu verslų, veikiančių Rusijoje, dalyvavimas viešuosiuose pirkimuose nėra apribotas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma:

- 1) Įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę sudaryti ir patvirtinti taisyklių sąrašą, kuriomis remiantis fizinis ar juridinis asmuo būtų įtraukiamas į Rusijos karo rėmėjų sąrašą, ir sudaryti patį fizinių ir juridinių asmenų sąrašą, į kurį būtų įtraukiami Lietuvos ir užsienio verslai, netiesiogiai prisidedantys prie Rusijos karinių pajėgumų, veikdami Rusijos ir (arba) Baltarusijos teritorijoje, mokėdami mokesčius, prisideddami prie propagandos ar mobilizacijos kampanijų ir (arba) kitaip netiesiogiai skatindami Rusijos karinius pajėgumus, taip keldami grėsmę Lietuvos ir (arba) partnerių nacionaliniam saugumui. Sudarant tokį sąrašą gali būti remiamasi Ukrainos nacionalinės korupcijos prevencijos agentūros „Tarptautinio karo rėmėjų sąrašo“ kriterijais.
- 2) Neleisti fiziniams ar juridiniams asmenims, įtrauktiems į Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintą „Rusijos karo rėmėjų sąrašą“, ar su jais susijusioms įmonėms dalyvauti viešuosiuose pirkimuose.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamos priimto įstatymo pasekmės nenumatomos.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo priėmimas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto įgyvendinimas gali iš dalies atsiliiepti verslo sąlygoms ir jo plėtrai, nes dalis užsienio ar Lietuvos Respublikos fizinių ar juridinių asmenų, vykdančių verslą Rusijoje ir (arba) Baltarusijoje, negalėtų dalyvauti Lietuvos Respublikoje vykdomuose viešuosiuose pirkimuose.

Vis dėlto, vertinama, kad tokių verslų skaičius nėra didelis, tad manoma, jog neigiamų pasėkmių bendroms verslo sąlygoms ir jo plėtrai Lietuvoje nebus.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, nereikės koreguoti jokių kitų teisės aktų.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybei reikia patvirtinti taisykles, kuriomis remiantis bus sudaromas Rusijos karo rėmėjų sąrašas, o taip pat būtina sudaryti ir patį Rusijos karo rėmėjų sąrašą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis
„Rusijos karo rėmėjų sąrašas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.